

Вступ

Публічна бібліотека як установа, місія якої полягає в тому, щоб гарантувати доступ до своїх фондів і послуг усім мешканцям населеного пункту або муніципалітету, є природним місцем для зустрічі з іншою культурою. Серед дітей і дорослих, які приїжджають з України, спостерігається помітний інтерес як до самої бібліотеки, так і до її пропозицій. Українці все частіше звертаються до книжкового україномовного фонду, користуються мультимедійною залом і комп'ютерними робочими місцями. Пропозиції воркшопів додатково створюють простір для кращого знайомства польських та українських однолітків, а також для пізнання культури обох країн – як з так званої високої полиці, так і повсякденної.

Варто зазначити, що в Україні бібліотеки також слугують культурними центрами і часто об'єднують місцеву громаду. Це також є причиною, що багато людей, які були змушені евакуюватися зі своїх домівок до Польщі, зробили один з перших кроків саме сюди, до бібліотеки.

КУЛЬТУРА

Що таке культура?

Подумайте, з чим ви асоціюєте культуру?

Як ви розпізнаєте, що перебуваєте в іншій культурі?

Ці прості запитання породжують лавину асоціацій: інша мова, письмо іншим алфавітом, інші смаки, ландшафти, манера поведінки й одягу людей, клімат, архітектура, кольори... Ми сприймаємо культуру всіма органами чуття, помічаємо відмінності, схожість і водночас значна частина культурних елементів залишається невидимою для нас. Йдеться про цінності, норми, табу, політику, релігію, концепції особистості тощо.

Ми знаємо, що бачимо чи чуємо, але не знаємо, чому в іншій культурі все відбувається саме так.

У крос-культурній психології, говорячи про культуру, ми підкреслюємо, що під нею розуміється **система цінностей, норм і поведінки**, на основі яких формуються моделі поведінки, характерні для певних груп і націй. Міжкультурні відмінності – це відмінності в цінностях, якими керується людина, в нормах, яких вона дотримується, а також у способах поведінки і спілкування, які вважаються легітимними в даній культурній групі.

У літературі часто кажуть, що культура подібна до айсберга: ми можемо свідомо бачити лише невелику його частину і часто судимо про інші культури з точки зору того, що знаємо, розбиваючись об приховані частини гори.

КУЛЬТУРА

Видимі / усвідомлювані елементи
кухня, музика, одяг, спосіб мовлення,
жести, міміка

Невидимі / неусвідомлювані елементи
відчуття часу; ставлення до відмінності; поняття краси;
концепція скромності; цінності, які прищеплюють дітям;
стосунки з керівниками; спосіб виявлення поваги;
концепції лідерства, гріха, вини, кари, нагороди; дефініції
сім'ї, дружби, відданості, любові, божевілля, спокою,
гармонії;
зразки, позиції, норми і цінності, які керують щоденними
діями

Завдяки Інтернету, подорожам за кордон, знанню іноземних мов, а передовсім притоку іноземців до Польщі, здається, що ми дедалі краще підготовлені до контакту з культурним розмаїттям. Однак війна в Україні та величезна кількість людей, які тікають від неї до Польщі і залишаються тут тимчасово або назавжди, – це досвід, який показує, що існує потреба у зміні підходу публічних інституцій, у тому числі бібліотек, до теми міжкультурної освіти. Не досить інформувати про інші культури, необхідно поглиблювати власну ідентичність, розвиваючи звичку до діалогу та формуючи навички відкритості й толерантності. Міжкультурна освіта запрошує людей пізнавати один одного, обмінюватися думками, приймати нові рішення, щоб скористатися можливостями, які надає контакт з представниками інших культур. Хорошим початком міжкультурного діалогу може стати увага до цих людей і відкритість до їхньої участі в житті місцевої громади. Для цього необхідно створити простір для співпраці та включення культурно різноманітних груп у місцеву громаду.

РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ

Згідно з положеннями закону про бібліотеки, користуватися ними може кожен, незалежно від місця проживання, матеріального чи соціального статусу, віку, освіти, походження. Як заклади культури, бібліотеки посідають особливе місце в процесі освіти – система освіти вимагає від бібліотек постійного поповнення, оновлення та поглиблення знань. Для бібліотекарів це відкриває простір, в якому вони можуть діяти як провідники у мінливій реальності для кожної групи чи окремої людини, котра відвідує бібліотеку.

Одним зі способів реалізації міжкультурної освіти можуть бути заняття, присвячені толерантності, стереотипам, культурам різних народів. Підготовка таких занять і, головне, їх проведення є непростим завданням для кожного, хто працює в бібліотеці. Короткі сценарії уроків, представлені в матеріалах, більше зосереджені на використанні бібліотечного простору і ресурсів для створення місця, відкритого для всіх, що уможливорює двосторонній потік знань і навичок між представниками приймаючого суспільства (польського) і культурно різних груп.

Іншою формою бібліотечної діяльності є організація особистих зустрічей з місцевими представниками різних культур, релігій, поглядів, відповідно до віку учасників. Такі зустрічі можна поєднувати з конкурсами на знання культури певної нації чи групи, це може бути й окрема ініціатива, наприклад, тиждень культури франкомовних країн або тиждень прав дітей чи людей з обмеженими можливостями. У цей час бібліотека може організовувати виставки, мовні ігри, каламбури, презентації книг з бібліотечного фонду на цю тему, покази фільмів і казок, читання вголос, вечори поезії. Важливо, щоб це були не випадкові заходи раз на рік. Більш ефективними є довготривалі заходи, які стають частиною традиції закладу.

ЗАВДАННЯ

Бібліотека стає відкритим місцем зустрічі для різних культур, коли вона дбає про чотири основи:

Співпраця – Інклюзія – Зміцнення – Видимість

Співпраця ґрунтується на підході «ми працюємо з групами задля мультикультуралізму». Це означає регулярне вивчення потреб, визначення цілей і дій **спільно з групою**, а не **для** неї.

Інклюзія означає врахування перспектив і потреб різноманітних груп у діяльності бібліотеки, а також у каналах поширення інформації про послуги та

події. Це означає перевірку доступності інформації для різних груп меншин. Тобто йдеться не стільки про те, щоб робити щось додаткове, особливе, скільки про модифікацію того, що вже працює в бібліотеці, щоб зробити її доступною для різних соціальних і культурних груп.

Зміцнення означає таку діяльність, яка сприяє підвищенню компетентності, розширенню прав і можливостей та впливу груп меншин. Це означає вирівнювання умов і створення шансів для незалежного професійного та соціального функціонування.

Видимість – це коли людей з культурно різноманітних груп бачать і дають їм можливість культивувати, розвивати і презентувати компоненти своєї культури, такі як мова, традиції, релігія. Це також виділення місця і бюджету в бібліотеці для книг, аудіо- і відеозаписів мовою цих груп, вивісок, символів або простору для презентації, наприклад, музики чи поезії певної групи.

Турбота про мультикультурні основи включає в себе:

- 1) регулярні дискусії з представниками груп, лідерами культурних середовищ, пошук інформації від більш досвідчених установ, тренінгів, курсів, доступних публікацій;
- 2) створення різноманітної бібліотечної пропозиції, доступної як для більшості, так і для меншин; книги, журнали, мультимедійні матеріали іншою мовою, семінари для підтримки вивчення польської мови, символів та написів інших культур;
- 3) реалізація нових ініціатив, наприклад, міжкультурні майстер-класи, прийом іноземних волонтерів, організація інтеграційних заходів для багатьох груп або лише для меншин;
- 4) планування календаря циклічних заходів – так, щоб вони не збігалися з датами свят і пам'ятних дат, що відзначаються в різних культурах, аби це не перешкоджало меншинам брати участь у подіях та заходах;
- 5) внесення до календаря свят і подій, важливих для різних груп;
- 6) рівноправне витрачання державних коштів на потреби домінуючої групи та меншин, наприклад, забезпечення фінансування подвійного Різдва (25 грудня за григоріанським і 7 січня за юліанським календарями) або Курбан-байраму (ісламського свята Жертвопринесення), а також спільної екскурсії, не прив'язаної до місця поклоніння жодній релігії;
- 7) підвищення міжкультурної компетентності працівників бібліотек для врахування аспектів, зумовлених культурними відмінностями (орієнтованість на стосунки vs. орієнтованість на завдання, пряме vs. непряме спілкування, соціальні ролі чоловіків і жінок, відчуття часу, ієрархія vs. егалітаризм, колективізм vs. індивідуалізм);
- 8) відкриття можливостей працевлаштування для представників меншин.

Ця модель детально описана в матеріалі «[Мультикультурна бібліотека](#)», який я

запрошую вас прочитати. Підтримку можна шукати у власній бібліотеці, у літературі з інших культурних сфер, у неурядових організаціях, а незабаром по всій країні – у Центрах інтеграції іноземців. Вони будуть відкриті з січня 2024 року при регіональних центрах соціальної політики або воєvodських управліннях праці (залежно від воєводства).

МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Завдання розбудови та розвитку доступності бібліотеки для різних культурних груп вимагає розвитку міжкультурної компетентності працівників бібліотеки. Відповідно до Словника польської мови PWN (Słownik Języka Polskiego PWN), компетенція – це обсяг чітких знань, навичок і досвіду. Компетенції можна навчитися, їх можна набувати і розвивати. Вони також є адаптивними за своєю природою, допомагаючи людині пристосуватися до нової, можливо, складної ситуації. Досвід, цінності, мотивації, переконання та особистісні риси охоплюються терміном «позиція». Знання – це накопичені в голові теорії та закономірності для пояснення реальності, що випливають з власного досвіду та соціального переказу, а навички – це практичне застосування знань, поведінка, що випливає з цих знань. Термін «міжкультурні компетенції» означає сукупність компетенцій, які допомагають нам знаходити спільну мову з людьми відмінного від нашого культурного походження, завдяки чому ми не тільки сприймаємо і розуміємо культурні відмінності, але й здатні співпрацювати один з одним і створювати нову якість.

Наше ставлення до іншої людини впливає зі ставлення до світу. Ми можемо не усвідомлювати деяких своїх переконань, і саме тому так важливо, працюючи з людьми, які не належать до звичного для нас культурного (або соціального, бо це однаково стосується людей з інвалідністю, іншої вікової групи тощо) простору, поглянути на власні думки та поведінку, щоб вчасно припинити дискримінацію іншої людини чи групи людей.

Міжкультурні компетенції – це знання:

- про різні культури (основні факти про історію, географію, традиції, релігії, відомих особистостей, художників, письменників, цінності, норми, звичаї, актуальну ситуацію, свята тощо);
- про можливі непорозуміння у вербальній та невербальній комунікації, значення слів, тону голосу чи жестів, готовність роз'яснювати непорозуміння;
- про культурне розмаїття світу та нашого найближчого оточення, усвідомлення того, як культурні відмінності визначають поведінку, знання цінностей, норм та імпліцитних культурних патернів;
- про власне культурне коріння та його вплив на наше сприйняття світу і поведінку, усвідомлення обмеженості та суб'єктивності наших культурних норм, які не є унікальними у світі;
- про стереотипи, упередження, етноцентризм та етнорелятивізм;

такі навички, як:

- уважність і вміння адаптувати свою поведінку до культурного контексту, вміння вирішувати неоднозначні та проблемні ситуації;
- налагодження і побудова позитивних міжкультурних відносин, комунікативні навички, вміння слухати;
- вміння діагностувати механізми власних упереджень, переконань і правил;
- принципи міжкультурної комунікації: вербальна та невербальна комунікація;

ставлення:

- толерантність до неоднозначності: ставлення, яке дозволяє нам насолоджуватися й отримувати користь від невідомого і несподіваного, не відкидаючи те, чого ми не розуміємо;
- пізнавальна цікавість, тобто бажання вчитися, відкривати для себе культури і вчитися на міжкультурних зустрічах, а також докладати зусиль для поглиблення знань про цінності та норми, що стоять за поведінкою людей з різним культурним походженням;
- повага до відмінностей, готовність поважати цінності інших.

Знайшовши або розвинувши в собі гнучкість, толерантність до неоднозначності, уважність, рефлексію, емоційну врівноваженість і сміливість бути собою і водночас не боятися людини з іншої культури, ми станемо на шлях стимулювання, розвитку міжкультурної компетентності та плідної роботи з дітьми з інших культур. Це дозволить нам перевести подих у неоднозначних ситуаціях і взяти до уваги контекст не лише культури, але й особистості та ситуації, в якій ми зустрічаємо іншу людину.

Контакт між окремими особами або групами із дуже різним культурним походженням загрожує високим ступенем непорозуміння і невпевненості, що може призвести до хиткого відчуття безпеки і невпевненості в собі («Ця вправа завжди працювала, а тепер що?! З ними щось не так. Або, може, зі мною? Я не знаю, як до них достукатися»).

Для когось згадані позиції є близькими, характерними для їхньої особистості, стилю буття, для когось – це зона роботи, розвитку. Якщо це не є частиною особистості людини, або якщо людина не має попереднього міжкультурного досвіду і боїться невідомого, їй варто пройти міжкультурний тренінг, поїхати на стажування в іншу устанovu. Кожному корисно знати, що означає належати до етнічної чи національної меншини, бути добровільним (робота, кохання, навчання) чи вимушеним (біженець) емігрантом; яке значення для ідентичності особи має расова, релігійна чи етнічна приналежність.

Включення мультикультурної символіки, маркування простору, підкреслення різноманітності – це сигнал світові, що ця тема важлива. Дбаючи про те, щоб символи, мова, культурні послання різних груп, які проживають у вашому регіоні,

були представлені комплексно, без спрощень і стереотипів, ви підкреслюєте досягнення цих груп і підвищуєте їхню видимість.

Питання для роздумів:

Які знання, навички та досвід ви вже маєте, що допоможуть вам працювати з культурно різноманітною групою?

Хто в команді має крос-культурний досвід – життя, роботи, стосунків, освіти?

Чого вам потрібно навчитися, щоб розвинути свої міжкультурні компетенції для підтримки культурно різноманітних груп?

Що вам потрібно обговорити з керівництвом, вашою командою, батьками, дітьми, молодими людьми, які користуються послугами бібліотеки, щоб ефективно підтримувати польських дітей та дітей мігрантів?

КОЛИ НАС НЕ ОБ'ЄДНУЄ МОВА...

нас об'єднують:

картини, робочі аркуші із зображеннями,
мультимедійні презентації, рух, жести, емоції, поп-культура,
іконографічні матеріали, музика, театр,
гра, сміх...

ДЖЕРЕЛА НАТХНЕННЯ

- Жива бібліотека

Ідея Живої Бібліотеки ґрунтується на переконанні, що найефективніший спосіб дізнатися про інакшість – це зустрітися з нею безпосередньо. А відкрита для всіх Жива Бібліотека, куди можна запросити представників дискримінованих груп, щоб поспілкуватися і довідатися про їхні погляди, дозволяє по-іншому поглянути на законодавство в галузі прав людини. Жива бібліотека виникла в Данії, де вперше була організована у 2000 році. У такій бібліотеці ми «позичаємо» «людей-книг», запрошених до участі у проєкті. Протягом 30 хвилин, коли читач позичає Книгу, відбувається бесіда, представляються погляди Книги, ставиться низка запитань, іноді виникає дискусія, але завжди з повагою. Така зустріч може допомогти зруйнувати негативні стереотипи; з іншого боку, це також можливість для Книги висловити ідентичність своєї групи. Більше у посібнику [«Жива Бібліотека»](#).

- Читацький дискусійний клуб

Надання простору для спільного читання та обговорення книги на ваш вибір. Читацька група може голосувати за книги з різних куточків світу, обираючи з-поміж них ті, які їй до вподоби. Модераторами дискусій можуть бути різні люди, які беруть участь у клубі і представляють різні культури.

- Читацькі виклики

Опублікувати список книг/фільмів/коміксів, які потрібно прочитати або переглянути протягом року. Список може включати неочевидні назви різного змісту, наприклад:

- кримінали щонайменше з семи різних країн світу;
- чотири добре відомі книги в нових перекладах;
- художня література з семи континентів;
- конкурс на написання нових розділів про те, що сталося далі;
- майстер-класи протягом року за календарями свят різних культур.

Які ще ідеї спадають вам на думку?

.....

....

....

....

Ідеї для майстер-класів запозичені з бібліотек, які реалізують міжкультурну діяльність з польсько-українськими групами:

Заняття з сучасної каліграфії: навчання акуратного та естетичного писання, також з художнім оздобленням за допомогою гнучкого пера, ручок-пензликів, фломастерів і пензлів, робота з текстами, написаними латиницею та українським алфавітом (кирилицею).

Казки для дітей у польській та українській версіях: заняття з читання з двомовними текстами для українських та польських дітей,

Картонні казкові герої: мистецькі майстер-класи, під час яких діти виготовлятимуть з різних пластичних матеріалів персонажів казок та байок, вивчених на уроках читання,

Бібліотечний Театр запрошує: адаптація двомовного літературного тексту у формі театральної постановки з використанням реквізиту, підготовленого дітьми,

фінал у вигляді запису підготовлених сцен, а потім обробка та монтаж їх у цілий фільм з субтитрами, який буде транслюватися на Youtube-каналі Бібліотеки Кшивіня (Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Krzywiń).

Мандрівка традиціями: анімаційні заходи, спрямовані на представлення найважливіших польських та українських культурних традицій. Форма: тематичні і рухливі ігри й вікторини з використанням підготовлених художніх та інсценізаційних елементів, спільне розучування національних танців.

Створення власних пазлів: творчі майстерні, діти малюють обрані мотиви та вирізають їх у вигляді пазлів.

Еко-розпис: розмальовування торб з екологічного матеріалу фарбами і

тематично обраними мотивами.

Декорування квіткових горщиків: реставрація, розпис і декорування старих квіткових горщиків та скляних кашпо.

Ліс у банці: прогулянка околицями та збір квітів, трав і лісових рослин для створення рослинної композиції у скляній тарі та раніше відреставрованих горщиках і створення саду в Бібліотеці.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Міжкультурна освіта. Посібник для вчителя

<http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/doccontent?id=710&from=FBC>

Мультикультурна бібліотека

https://issuu.com/publikacjefrsi/docs/wielokulturowa_biblioteka?utm_medium=referral&utm_source=frsi.org.pl

МАТЕРІАЛИ ПОЛЬСЬКОГО МІГРАЦІЙНОГО ФОРУМУ:

Школа міжкультурної інтеграції

<http://www.forummigracyjne.org.pl/aktualnosci.php?news=413&wid=22&wai=&year=>

Весь світ у нашому класі. Міжкультурні казки, плани уроків, база знань

<https://forummigracyjne.org/npub/cal-y-swiat-w-naszej-klasie-materialy-edukacyjne>

МАТЕРІАЛИ ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО РОЗМАЇТТЯ

Kubin N. Klorek *Innowacyjne rozwiązania w pracy z dziećmi cudzoziemskimi w systemie edukacji. Przykłady praktyczne*

http://ffrs.org.pl/wp-content/uploads/Innowacyjne-rozwi%C4%85zania_Seria-M_publicacja-pdf.pdf

МАТЕРІАЛИ WCIES:

Робота з іноземним учнем. Посібник для директорів шкіл, вчителів, педагогів та психологів

https://www.wcies.edu.pl/media/system/pdf/cudzoziemcy/przewodnik_dobrych_prakt_yk.pdf

VOX HUMANA:

Дитинство в різних країнах

<http://voxhumana.org.pl/wp-content/uploads/2021/08/cz2-26-56.pdf>

Чому ми сьогодні не йдемо до школи?

<http://voxhumana.org.pl/wp-content/uploads/2021/08/Czeczenia.pdf>

Іммігранти в моєму класі

http://voxhumana.org.pl/wp-content/uploads/2022/03/Imigranci_w_mojej_klasie.pdf

ЦЕНТР ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

«Поговорімо про біженців» – методичні та змістовні матеріали, фільми та публікації

<https://migracje.ceo.org.pl/>

<https://glowna.ceo.org.pl/publikacje/edukacja-globalna-i-ekologiczna>

UCHODŹCY.INFO – веб-сайт, що сприяє підвищенню обізнаності громадськості про біженців у Польщі та Європі шляхом поширення достовірної інформації та розвіювання стереотипів.

www.uchodzcy.info

Фільми, рекомендовані uchodzcy.info:

Увімкни нас! Хіп-хоп об'єднує дітей... чеченських, грузинських і польських! –

Польський міграційний форум

<https://www.youtube.com/watch?v=n0GpWt7nlqk>

Майстерня мультикультурного анімаційного кіно, епізод «Чечня» – анімація, зроблена дітьми про чеченську, арабську культуру:

<https://www.youtube.com/watch?v=14ZV9ydhssM>

<https://www.youtube.com/watch?v=J9zRVDYwVWk>

Чеченські, російські та інгуські жінки, які проживають у Білій Підляській –

<https://www.youtube.com/watch?v=7Hg0tRNETXU>

Соціальна кампанія про ромську громаду

<http://jednizwielu.pl/>

ЛІТЕРАТУРА

Boski P. (2009) *Kulturowe ramy zachowań społecznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Davis Y. Angela (2022), *Kobiety, rasa, klasa*. Wydawnictwo Karakter.

Dorren G. (2020), *Babel. W dwadzieścia języków dookoła świata*. Wydawnictwo Karakter.

Dorren G. (2021), *Gadka. W sześćdziesiąt języków dookoła świata*. Wydawnictwo Karakter.

Eddo-Lodge R. (2018), *Dlaczego nie rozmawiam już z białymi o kolorze skóry*. Kraków: Wydawnictwo Karakter.

Fanon F. (2020), *Czarna skóra, białe maski*. Wydawnictwo Karakter.

Gawrycki M. (2011), *Podglądając Innego*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

Gontarska M., Kielak E., Huminiak A., Kucińska A. (2015) *Jak mówić o większości świata? Jak rzetelnie informować o krajach globalnego Południa?* Warszawa: IGO.

Harrison, L. E., Huntington, S. P. (2003) *Kultura ma znaczenia. Jak wartości wpływają na rozwój społeczeństw*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.

Kapuściński R. (2006), *Ten Inny*. Kraków: Wydawnictwo Znak.

Marx E. (2000) *Przełamywanie szoku kulturowego*. Warszawa: Agencja Wydawnicza.

Matsumoto, D. Juang, L. (red.) (2007) *Psychologia międzykulturowa*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Nisbet R.E. (2009) *Geografia myślenia. Dlaczego ludzie Wschodu i Zachodu myślą inaczej*. Smak Słowa.

Rutherford A. (2021), *Tak samo inni. Dlaczego rasizm jest bez sensu*. Wydawnictwo Prószyński i S-ka.

Mierzwińska-Szybka Z. (1995), *Praca pedagogiczna bibliotekarza*, Warszawa.

Materska K. (1993), *Edukacyjna funkcja biblioteki publicznej w życiu młodzieży*, Warszawa 1993.

Репортажі, художня література з різних куточків світу

– Варто прочитати для підвищення міжкультурної компетентності

Axelsson M. (2015), *Ja nie jestem Miriam*. Wydawnictwo WAB.

Bednarz K. (2018), *Kwiaty w pudełku. Japonia oczami kobiet*. Wydawnictwo Czarne.

Chimamanda Ngozi A. (2010), *Fioletowy hibiskus*. Poznań, Wydawnictwo Zysk i S-ka

Choszcz K. (2008), *Moja Afryka*. Wydawnictwo Bernardinum.

Fumin Y. (2021), *Zaśpiewam ci piosenkę. Opowieści z południowego Tajwanu*. Wydawnictwo Dialog

James M. (2017), *Księga nocnych kobiet*. Wydawnictwo Literackie.

Noah T. (2018), *Nielegalny. Moje dzieciństwo w RPA*. Wydawnictwo WAB.

Ogawa Y. (2019), *Ukochane równanie profesora*. Wydawnictwo Tajfuny.

Paramaditha I. (2023), *Wędrówka*. Wydawnictwo Tajfuny.

Scheffer P. (2010), *Druga Ojczyzna. Imigranci w społeczeństwie otwartym*. Wydawnictwo Czarne.

Wainaina B. (2014), *Kiedyś o tym miejscu napiszę*. Kraków: Wydawnictwo Karakter.

Видавничі серії *Reportage, Inna Europa Inna Literatura, Z Domem* Wydawnictwo Czarne.

Оповідання з неєвропейських країн, таких як:

Казки з Гватемали

Прекрасна казка про Матінку Місяць та її виняткового сина на ім'я Ахау під назвою «[Чому Місяць не бачить на одне око](#)».

Легенда про різнобарвного птаха квезаля, якого, якщо вам дуже пощастить, ви все ще можете зустріти в гватемальських джунглях під назвою «[Легенда про квезаля](#)».

Історія про таємничу зустріч лісоруба з Володарем гори і про те, що з цього вийшло, під назвою «[Володар гори](#)».

Байка про те, чи можна купити душу титулованого пса. "[Пес і Каказбаль](#)".

Сповнена мрій казка про силу справжнього кохання «[Закоханий колібрі](#)».

Казки з Нікарагуа

Казка про двох братів «[Помста бідного брата](#)».

Історія про те, до яких наслідків може призвести викинуте зернятко кукурудзи: «[Казка про кукурудзу](#)».

Незвичайна казка про спільну працю посушливого Літа і дощової Зими «[Зима і Літо](#)»

Наповнена жахом сутичка двох велетнів у казці під назвою. «[Блискавка і грім](#)»

Казка про те, чому тигр смугастий: «[Тигр і черепаха](#)»

Запис казок зроблено на [TR Studio](#).

Записи доступні на умовах вільної ліцензії Creative Commons 2.0 Poland.

Ці записи дозволяють проводити міжкультурні заходи з будь-якою групою, незалежно від того, чи є вона культурно різноманітною або однорідною.

Більшість з них не доступні в іншій формі на польському видавничому ринку.

ФІЛЬМИ

Аватар

Персеполис

Мавка. Лісова пісня

Амелія

Клас (<https://www.filmweb.pl/film/Klasa-2008-449118>)

Азур і Асмар (<https://www.filmweb.pl/film/Azur+and+Asmar-2006-224727>)

Якнайдалі звідси

Зозо

Переможені життям

Плавчині